

Семінар УкрІНТЕІ з підвищення кваліфікації

ООН закликає до сталих трансформацій: якою має бути оновлена політика промислового розвитку в Україні

Людмила Мусіна

Провідний науковий співробітник

Відділу технологічного прогнозування науково-технічного розвитку УкрІНТЕІ, к.е.н.

Координатор співробітництва з ЮНІДО (2011-2020)

2 квітня 2024 р., м. Київ

Зміст презентації:

1. **Порядок денний в сфері розвитку - 2030 та Адіс-Абебський порядок третьої Міжнародної конференції з фінансування розвитку вимагають системної трансформації економік у бік сталого розвитку та її фінансування**
2. **Оцінки прогресу та прогнози організацій системи ООН на пів-шляху до досягнення ЦСР-2030**
3. **Саміт сталого розвитку 2023 року запропонував План порятунку для людей і планети - навколо трьох основних проривів**
4. **Підходи ЮНІДО до індустріальної політики у XXI ст. та досягнення ЦСР**
5. **Європейський зелений курс та промислова політика, орієнтована на місії**
6. **Завдання Плану реформ в Україні на 2024-2027 рр., спрямованих на забезпечення вступу до ЄС**
7. **Дорожня карта використання НТІ для ЦСР: місія «Нові речовини, матеріали, індустріальні технології»**

Доповідь про Глобальні Ризики - 2024, WEFForum у Давосі :

- Наступна декада стане початком періоду значних змін у розташуванні та взаємозв'язку між системними елементами глобального ландшафту: зміни клімату, демографічної біфуркації, технологічного прискорення та геостратегічних зрушень (<https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024>)

Генеральний секретар ЮНКТАД Ребека Грінспен на Міністерському круглому столі Світового Інвестційного Форуму (18 жовтня 2023):

- Ми переживаємо ключовий момент в історії глобальних фінансів і розвитку..... Глобалізація — це вже не те, що відбувається лише на кораблях, які роблять круги навколо земної кулі, а й у мільйонах цифрових взаємодій, які все більше позначають наше життя. Крім того, маємо серйозні ризики глобальної політичної та економічної фрагментації...

Генеральний директор ЮНІДО Герд Мюллер – Доповідь про індустріальний розвиток 2024 (передмова):

- Глобальна полікриза захоплює країни, що розвиваються, створюючи перешкоди на шляху прогресу в досягненні ЦСР;
- Нам потрібен новий глобальний етичний кодекс відповідальності, а також переосмислення наших моделей зростання, глобалізації та сталого розвитку. Індустріалізація не відбувається сама по собі – вона потребує інвестицій, скоординованих зусиль та ретельно продуманої політики.

Програма розвитку ООН (ПРООН):

---

1. Доповідь про людський розвиток за 2023–2024 рр. «Вихід із глухого кута. Переосмислення співробітництва в поляризованому світі» (Резюме):

.... Ми знаходимося на злочиному роздоріжжі. Поляризація та недовіра у суспільстві накладаються на глобальні екологічні проблеми. Багато в чому це пов'язано з відсутністю безпеки та нерівністю.

2. Глобальний багатовимірний індекс бідності (MPI) за 2023 рік. Нью-Йорк. 11 липня 2023, Прес-реліз:

1,1 мільярда з 6,1 мільярда людей (більше 18%) живуть у гострій багатовимірній бідності в 110 країнах. Майже дві третини всіх бідних людей (730 мільйонів людей) живуть у країнах із середнім рівнем доходу. Хоча країни з низьким рівнем доходу становлять лише 10% населення, саме в них проживає 35% усіх бідних людей.

Діти до 18 років становлять половину таких бідних (566 млн). Рівень бідності серед дітей становить 27,7%, серед дорослих – 13,4%. Бідність вражає сільську місцевість.

Джерела: UNDP (United Nations Development Programme). 2024. Human Development Report 2023-24: Breaking the gridlock: Reimagining cooperation in a polarized world. New York. – с. 7.

11 July 2023, New York City – The latest update of the global Multidimensional Poverty Index (MPI). - https://hdr.undp.org/sites/default/files/MPI/2023/2023_MPI_PR_en.pdf

Саміт за сталого розвитку ООН – 2023: світ не укладається у графік досягнення більшості ЦСР

Глобальна доповідь ООН про сталий розвиток 2023 року:

...зобов'язання з ЦСР не досягнуті: понад 50% цільових показників ЦСР показали слабкий прогрес у перспективі до 2030 р., а 30% показують низхідний тренд;

.... зміна клімату, вторгнення Росії в Україну, пандемія COVID-19 і виплати за боргами в сукупності чинили серйозний фінансовий тиск на більшість країн, що розвиваються. За оцінками, річний дефіцит фінансування для ЦСР зріс з 2,5 трлн дол. до пандемії до понад 4 трлн дол. сьогодні.

... Потенціал НТІ для досягнення ЦСР залишається невикористаним, а інституційні та інші бар'єри, які стоять на шляху прогресу НТІ, необхідно визнати і подолати.

План порятунку для людей і планети - навколо трьох основних проривів:

- Підготовка органів управління й інституцій для сталої та інклюзивної трансформації;
- Пріоритизація політики та інвестицій, які мають мультиплікаційний ефект для цілей;
- Забезпечення збільшення фінансування ЦСР.

Доповідь ООН 2023 року «Фінансування сталих трансформацій»:

Заклик до негайної мобілізації масштабних інвестицій для прискорення перетворень, у т.ч. у сфері електропостачання, промисловості, сільського господарства, транспорту та будівництва ¹. Для цього пропонується:

- зміцнити податкові системи зі створенням умов для залучення приватних інвестицій;
- збільшити обсяги міжнародних державних інвестицій і масштабів співробітництва у сфері розвитку;
- для залучення достатнього обсягу ресурсів внести зміни у міжнародну фінансову архітектуру.

Заступник Генерального секретаря ООН Аміна Мохаммед:

«Без реформування міжнародної фінансової системи та збільшення інвестицій у досягнення ЦСР ми не зможемо виконати наші спільні зобов'язання щодо реалізації Порядку денного на період до 2030 року.

Від запуску критичних перетворень в енергетиці, забезпеченні продовольством та освітою до вступу до нового “зеленого” промислового та цифрового віку – ми всі повинні поквапитися і нікого не залишити позаду»

¹ Financing for Sustainable Development Report 2023: Financing Sustainable Transformations. – URL: <https://developmentfinance.un.org/fsdr2023>.

ЮНІДО є ініціатором глобальної ЦСР 9: складові всеохоплюючого та сталого промислового розвитку

Нові завдання зі сталого промислового розвитку в Порядку денному «Пост-2015» (70 сесія ГА ООН, вересень 2015)

- ❑ Сприяти сталій індустріалізації, значно підвищити рівень зайнятості в промисловості та її частку у ВВП;
- ❑ Розширювати доступ дрібних промислових підприємств до недорогих кредитів, їх інтеграцію у виробничо-збутові ланцюги;
- ❑ Модернізувати інфраструктуру, модифікувати промисловість, підвищивши ресурсну ефективність з використанням чистих й еко-безпечних технологій
- ❑ Підвищувати технологічні можливості промислового сектора, у т.ч. шляхом сприяння інноваціям, збільшення ДіР;
- ❑ Добитися більш високих рівнів виробництва шляхом диверсифікації, модернізації технологій та інновацій, у т.ч. за рахунок галузей з високою ВДВ,
- ❑ Сприяти створенню гідних робочих місць, підприємництву, МСП та новаторству,;
- ❑ До 2030 р. поступово підвищити ефективність споживання та виробництва ресурсів в усьому світі

Глобальні Цілі Сталого Розвитку

Індекс ЮНІДО з ЦСР 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура» вимірює продуктивність виробництва у 130+ економіках світу

SDG-9 Industry Index

↓ 132nd

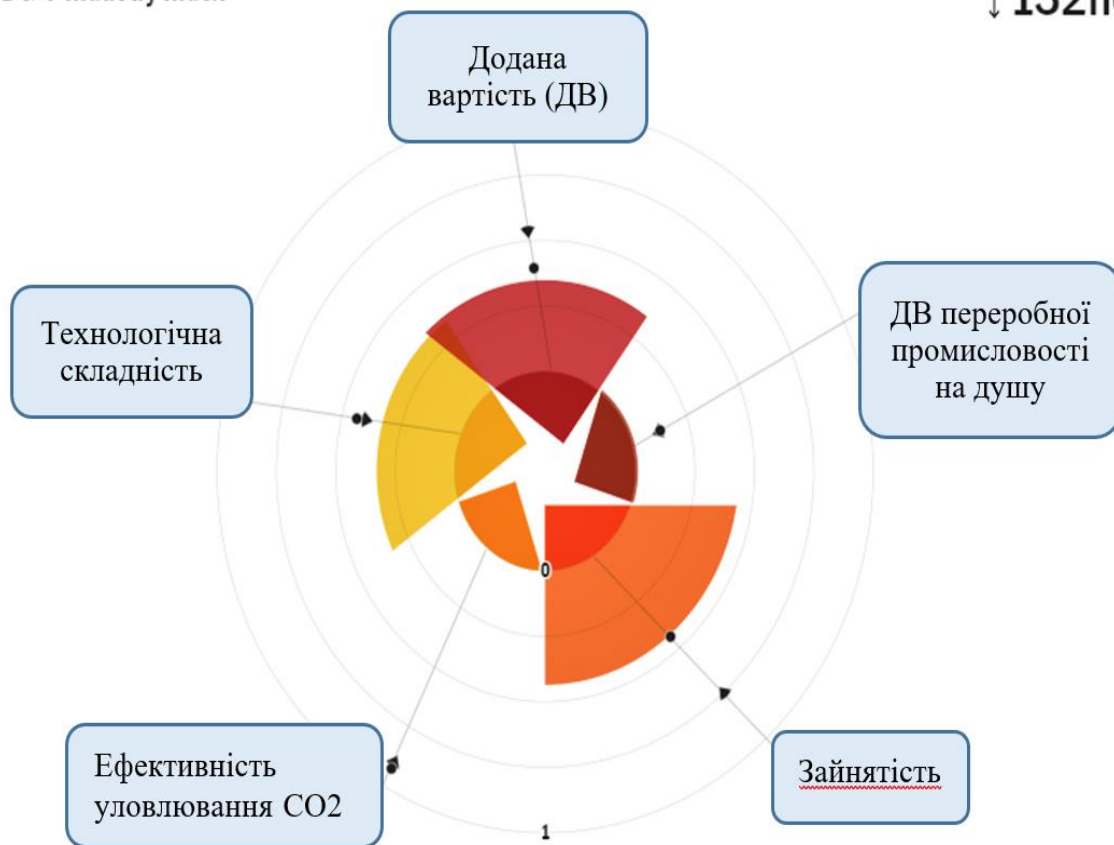
Україна **132** з 132 країн світу у 2019 р. за індексом ЦСР 9.

Чинники: **105** місце за обсягом ДВ переробної промисловості на душу населення та **132** місце за ефективністю зменшення вуглецю CO2

Показник технологічної складності - 28,1% (**55** місце)

Обсяг ДВ переробної промисловості – 11,8% ВВП (**69** місце в рейтингу).

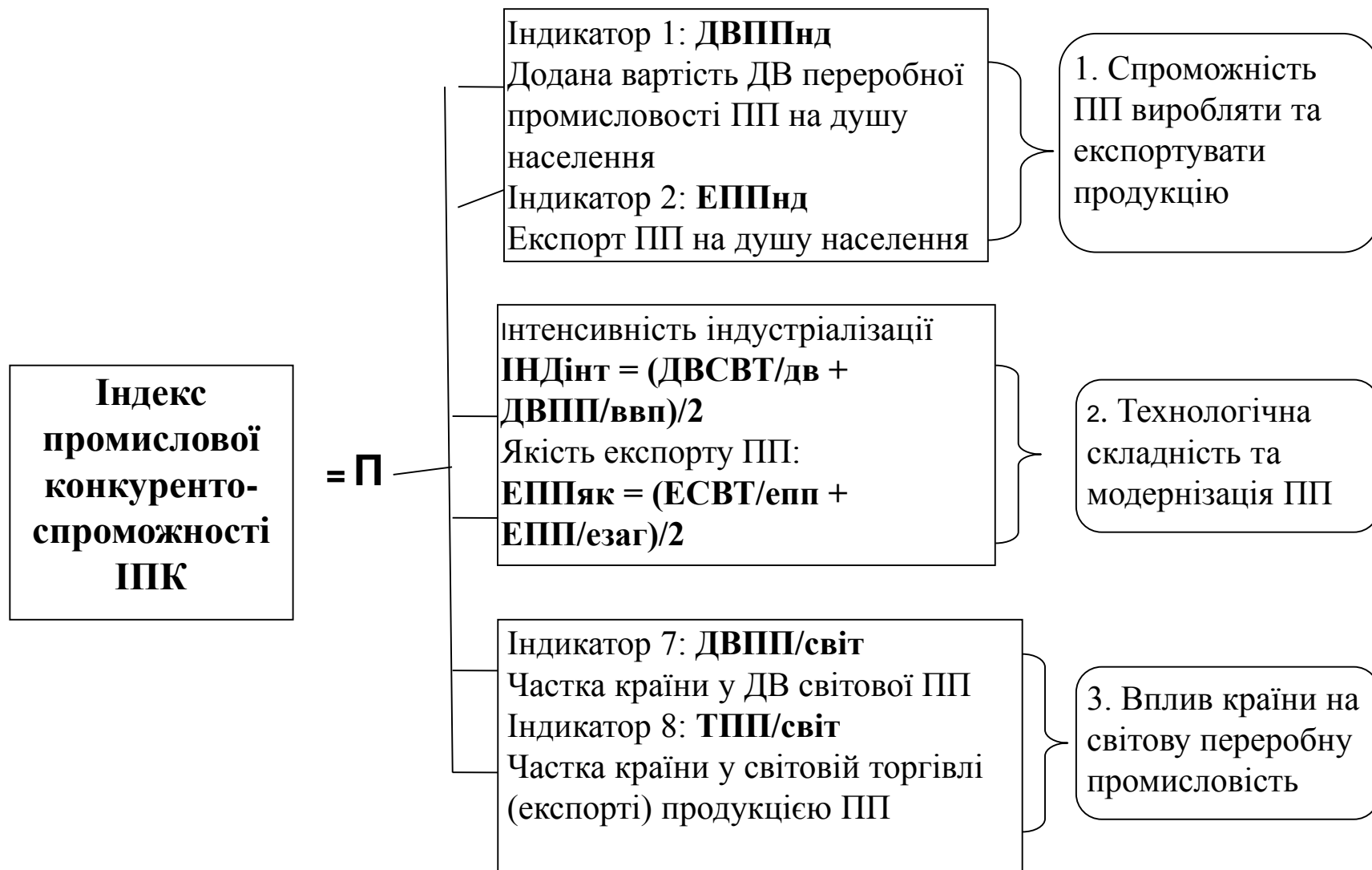
Зайнятість у галузі -12,4% від загальної зайнятості (**44** місце в рейтингу)

Індустріальний індекс SDG 9 та його компоненти вказують на прогалини та бажані напрями політики у сфері промисловості та НТІ.

Джерело: <https://stat.unido.org/SDG/UKR>

Індекс промислової конкурентоспроможності ЮНІДО: схема формування

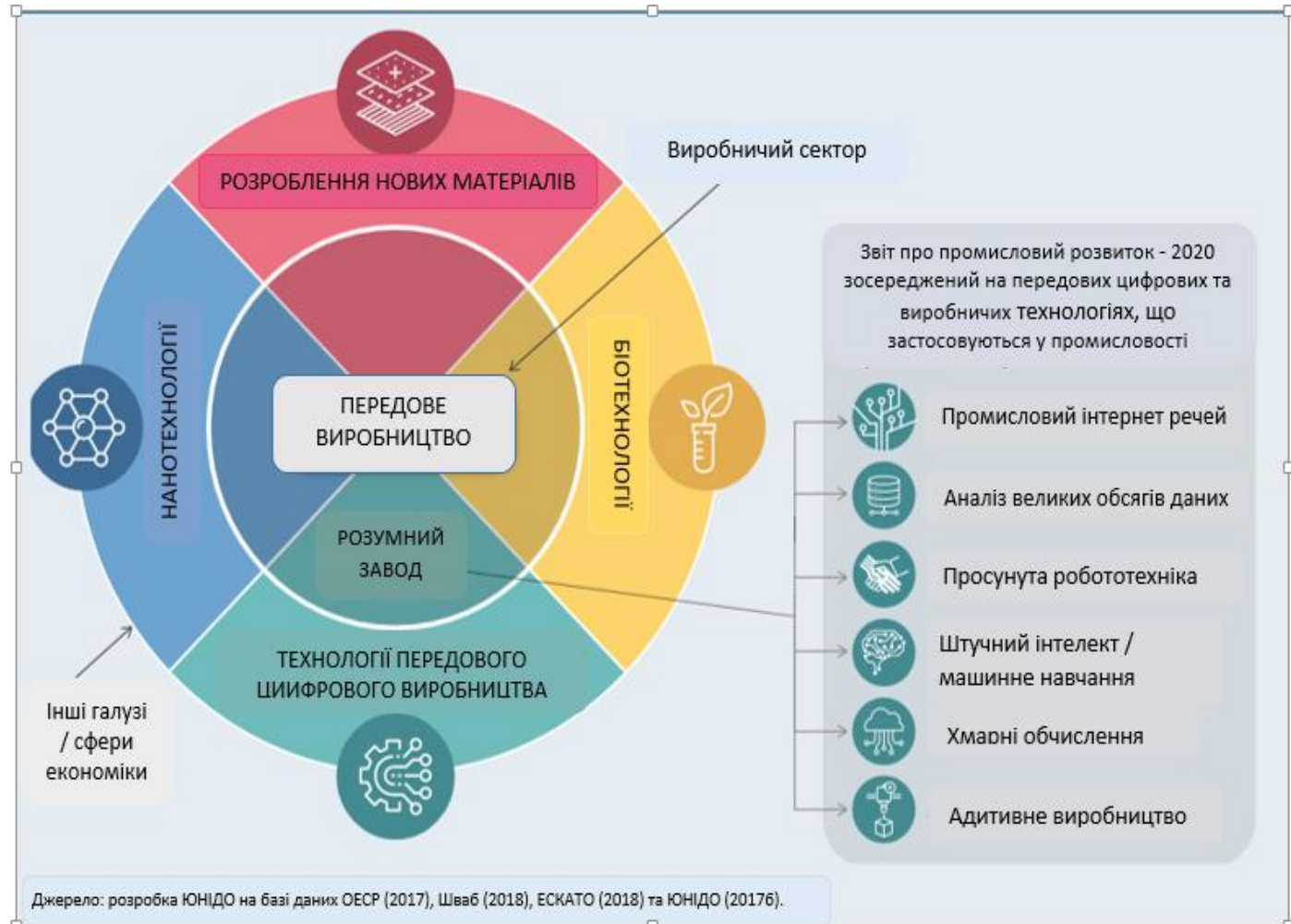
Рейтинги України та окремих країн Європи за складовими Індексу промислової конкурентоспроможності ЮНІДО у 2020 р.

Складові ІПК / Країни	Польща	Словаччи-на	Угорщина	Туреччи-на	Румунія	Білорусь	Україна
ІПК: рейтинг у 2018 /152 країни	22	26	27	29	31	47	69
Індекс країни у 2018	0,159	0,140	0,139	0,121	0,103	0,063	0,035
1.Спроможність виробляти та експортувати продукцію переробної промисловості (ПП)							
Додана вартість ПП на душу населення	36	28	32	45	43	53	111
Експорт ПП. на душу населення (ЕППдн)	31	10	16	56	41	47	74
2. Технологічна складність промислової продукції та модернізація							
Частка доданої вартості ПП у ВВП (ДВПП/ввп)	27	11	15	32	19	10	68
Частка середньо та високотехнологічної продукції у ДВ переробної промисловості ДВSVT/дв	23	13	6	50	20	33	62
Частка експорту ПП у загальному експорті (ЕПП/езар)	29	8	19	35	23	48	75
Частка середньо та високотехнологічного експорту в експорті переробної промисловості (ПП)	42	11	8	57	26	37	74
Якість експорту (ЕППяк)	29	7	6	44	18	50	66
3. Вплив країни на світову переробну промисловість (ПП)							
Частка країни у доданій вартості (ДВ) світової ПП	21	52	48	14	37	62	64
Частка країни у світовому експорті ПП	16	33	30	26	34	50	45
Довідково:							
ВВП на душу населення, дол. США, пост. ціни 2015	14304	17832	14171	11903	10644	6150	2232
ДВ ПП на душу насел. дол. США, пост. ціни 2015 р.	2704	3963	2942	2032	2145	1384	277
Експорт ПП на душу насел., поточні ціни, дол.США	6170	16354	11734	1802	3711	3028	464

Звіт ЮНІДО про промисловий розвиток – 2020

Поширення технологій передового цифрового виробництва (Advanced Digital Production) докорінно змінює природу виробництва у переробній промисловості все більше розмиваючи межі між фізичними та цифровими виробничими системами

17 технологій:
Штучний інтелект, Інтернет речей, великі дані, блок-чейн, 5G), 3D-друк, робототехніка, дрони, редагування генів, нанотехнології, сонячна фотоелектрична енергія, концентрована сонячна енергія, біопаливо, біомаса та біогаз, енергія вітру, зелений водень та електромобілі

ЮНІДО - Доповідь про промисловий розвиток 2024 :

- Промислова політика майбутнього не може просто копіювати політику минулого. Ця Доповідь виступає за нову еру сучасної промислової політики, що включає чотири важливі елементи:
- По-перше, сучасна промислова політика має відповідати ЦСР.
- По-друге, вона має розроблятися з урахуванням потреб майбутнього та враховувати мегатенденції, які змінюють світ з моменту виникнення: *енергетичний перехід, четверта промислова революція, зміна балансу глобальних виробничих та торгових потоків, демографічні тенденції.*
- По-третє, сучасна промислова політика має бути заснована на співробітництві. Уряди не можуть вирішити проблеми, що стоять сьогодні, поодиночі. Бізнес та промисловість повинні спільно брати участь у розробці політики та її ефективної реалізації у контексті розвитку приватного сектору.
- Зрештою, така політика має бути скоординована на регіональному рівні, щоб пом'якшити напруженість та розкрити весь потенціал співпраці між сусідами.

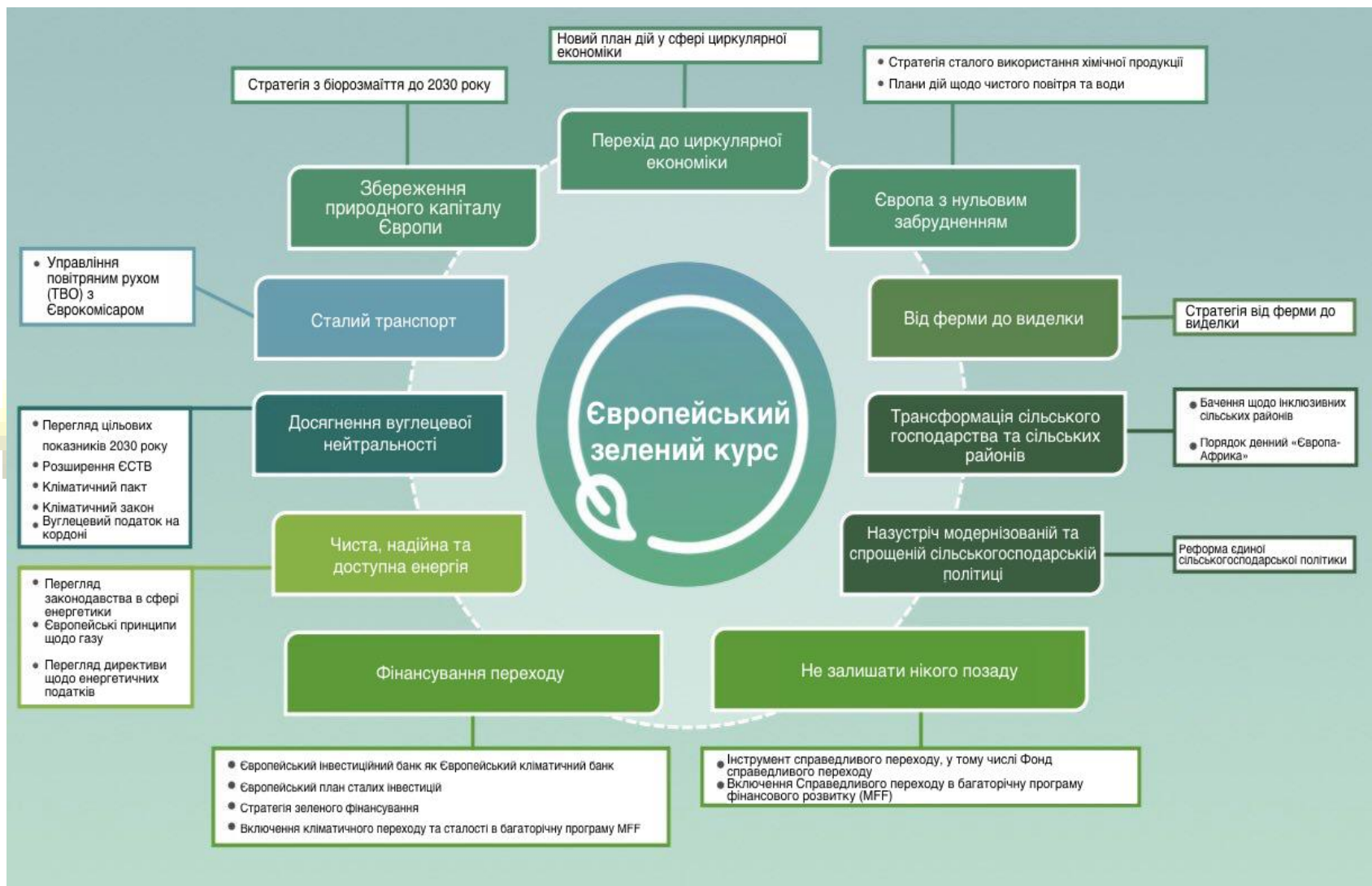
В ДПР-2024 виділено вісім різних областей, що дозволяють прискорити прогрес у досягненні ЦУР за допомогою нової промислової політики:

Енергетичний перехід		Зміна балансу глобальних виробничих і торгівельних потоків	
1.1. продукція для енергетичного переходу	1.2. виробництво екологічно чистої енергії	3.1. Залучення ПІІ, що переміщаються	3.2. Посилення інтеграції
Четверта промислова революція		Демографічні зрушення	
2.1.Конкурентоспроможність технологій 4-й промислової революції	2.2. Цифрові рішення	4.1. Трудомісткі галузі	4.2. Охорона здоров'я та харчова промисловість

Європейський зелений курс - стратегія декарбонізації та зеленого переходу

ЄЗК – це виклик та одночасно можливості для модернізації України

План дій з Циркулярної економіки + Нова промислова стратегія - економічне сердце «Нової Зеленої угоди» Євросоюзу

Мета: ↓ вуглецевий слід ЄС, ↑ удвічі повторне використання ресурсів до 2030 р.

Пріоритетні напрями Плану дій для ЦЕ (COM(2020) 98 final, <http://eur-lex.europa.eu>):

☐ Рамкова структура політики забезпечення сталості продукції:

- Зміни до Директив про екодизайн, промислові викиди; розширення прав споживачів на інформацію, “на ремонт”, звіти з промислового симбіозу, критерії «зелених» закупівель.

☐ Ключові ланцюги вартості продукції (ЛВ)

- зняття перешкод для циркулярності у секторах електроніки, текстилю, пластику, біо-пластмас, у будівництві, розподілі та споживанні їжі, пакуванні, тощо.

☐ Менше відходів, більше вартості

- гармонізована модель роздільного збору та маркування відходів; критерії для мінімізації шкідливих речовин у перероблених матеріалах, побічних продуктах...

☐ Змушення ЦЕ працювати на людей, регіони: Пакт про навички, Соціальний фонд +

☐ Перехресні дії з іншими напрямками політики

☐ Моніторинг прогресу (10 показників +)

Нова промислова стратегія для Європи (COM (2020) 102)

....Європі потрібна промисловість, яка стане більш «зеленою» і цифровою, зберігаючи при цьому конкурентоспроможність на світовій арені.

Розділ 3.4 Побудова більш циркулярної економіки:

- ✓ Докорінно змінити спосіб розробки, виробництва, використання та утилізації речей, стимулюючи нашу промисловість;
- ✓ нова політика щодо стійкої продукції (циркулярна електроніка, стійкі акумулятори, єдиний зарядний пристрій...);
- ✓ розробка «дорожніх карт» в секторах промисловості для досягнення кліматичної нейтральності або цифрового лідерства;
- ✓ ДПП для допомоги у розробці нових технологій в рамках Horizon Europe;
- ✓ Європейська рада з інновацій визначатиме технології нового покоління, прискорюватиме їхнє комерційне застосування та розвиток стартапів;
- ✓ Перегляд Правил держ. допомоги важливим для Європи проектам (IPCEI).
- ✓ Підтримка створення промислових альянсів (низьковуглецеві галузі, промислові «хмари» і платформи, сировинні матеріали).
- ✓ Аналіз промислових екосистем.

Програма реформ в Україні на 2024-2027 рр.

Ключові сектори

Підприємництво, МСП та переробна промисловість (частина розділу Бізнес-середовище)

Окрім ключових секторів, представлених у відповідних розділах, додаткові інвестиційні напрями описані у розділі бізнес-середовище. Увагу сфокусовано на розвитку підприємництва, зокрема МСП та ключових галузей переробної промисловості.

Потенціал для приватних інвестицій особливо великий у наступних галузях:

- Виробництво зеленої сталі
- Машинобудування
- Вироби з критичних матеріалів
- Світлі нафтопродукти
- Продукція агрохімії
- Харчова промисловість
- Обробка деревини
- Будівництво та будівельні матеріали
- Виробництво енергетичного обладнання
- Виробництво обладнання для відновлення та модернізації залізничного транспорту
- Інші галузі переробної промисловості

Завдання: запровадження програм фінансового стимулювання для сприяння залученню нових інвестицій; удосконалення регулювання для покращення бізнес-середовища як для вітчизняних, так і для міжнародних компаній; зміцнення рівня співробітництва з міжнародними компаніями та одночасна розробка інструментів для зниження ризиків

Фінансові стимули

1. Надання грантів та пільгових кредитів
2. Програми підтримки фінансування
3. Розширення та диверсифікація програм фінансування МФО
4. Розвиток фінансування інвестиційних проектів
5. Впровадження доступного механізму воєнного страхування

Програма реформ в Україні на 2024-2027 рр.

Ключові сектори

Зелений перехід та охорона довкілля

Досягнення цілей кліматичної нейтральності — шанс для модернізації української економіки, підвищення її ресурсоємності та конкурентоспроможності. Він несе значні інвестиції в енергетичному секторі, зеленій сталі, сільському господарстві та інших напрямках. Завдяки реалізації цих реформ, Україна може стати європейським лідером з декарбонізації.

- Протидія промисловому забрудненню
- Курс на кліматичну нейтральність
- Ринок квот на шкідливі викиди
- Протидія незаконній вирубці лісів
- Переробка відходів та відхід від ресурсної економіки

Завдання: зелений перехід, як економічна сфера, має наповнитися конкретними бізнес-проєктами, відновлення та збереження природних ресурсів, розбудова циркулярної економіки та запобігання промисловим забрудненням.

6 Реформ | 10 Індикаторів

Виконавці: Міндовкілля, ДАЛРУ, Мінекономіки

Ефект: Поліпшення захисту здоров'я громадян, зростання інноваційного потенціалу економіки.

Програма реформ в Україні на 2024-2027 рр.

Ключові сектори

Цифрова трансформація

ІТ-сектор відкриває шлях до цифрової трансформації та розвитку інновацій, необхідних для підтримки інших галузей. Реалізація реформ у цій сфері також знизить корупційні ризики та адміністративний тиск на бізнес.

- Швидкий та захищений зв'язок
- Створення умов для розвитку екосистеми стартапів
- Інтеграція з цифровим ринком ЄС
- Держава в смартфоні

Завдання: забезпечити доступ населення до якісного зв'язку, розвиток екосистеми стартапів та інноваційних компаній, а також зближення ринку з ЄС.

2 Реформи | 4 Індикатори

Виконавці: Мінцифра, НКЕК (за згодою), Нацрада з питань ТБ і РМ, Держспецзв'язку

Ефект: інтеграція України до Єдиного цифрового ринку ЄС, зростання інвестиційного потенціалу.

Місії НТІ визначені на основі аналізу викликів, науково-технологічного, інноваційного потенціалу НТІ та форсайту

Дякую за увагу!

Людмила Мусіна
musina@ukr.net